

LEXIKA SLOVENSKEJ ONYMIE

Zborník materiálov
zo 17. slovenskej onomastickej konferencie
Trnava 12. – 14. 9. 2007

Zostavili J. Hladký a I. Valentová

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV
Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity
VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied

Bratislava 2010

OBSAH

Na úvod.....	7
I. Všeobecné otázky onomastiky	
MARTIN OLOŠTIAK: Proprium ako slovotvorný motivant.....	9
MILAN HARVALÍK: K metodám zkoumání vlastních jmen	21
II. Toponomastika	
MILAN MAJTÁN: Lexika slovenských terénnych názvov. (História a perspektíva spracovania).....	27
LIBUŠE ČIŽMÁROVÁ: Tvorba elektronické podoby Slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku.....	31
MILENA ŠÍPKOVÁ: Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku – prolegomena	41
IMRICH HORŇANSKÝ: Územná distribúcia niektorých slovenských geografických názvov	47
DUŠAN FIČOR: Hranice štandardizácie geografického názvoslovía.....	61
ІРИНА МИХАЙЛІВНА ЖЕЛІЗНЯК: Міжслов'янські топонімії паралелі.....	72
ЗОРЯНА КУПЧИНСЬКА: Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі (ойконімі на *-ьн).....	80
BEATA AFELTOWICZ: Wpływy obce w nazewnictwie miejscowym Pomorza Zachodniego	102
ANDRZEJ CHLUDZIŃSKI: Słowiańskie nazwy osobowe zawarte w nazwach miejscowych powiatu białogardzkiego	113
ОТО ТОМЕЧЕК: Formovanie ojkonymie drevorubačských a uhliarských osád starohorskej oblasti.....	127
PAVOL MALINIAK: Najstaršie pramene k toponymii Zvolenskej kotliny a problémy ich interpretácie	142
MICHAELA ČORNEJOVÁ: Nomina autem villarum sunt hec aneb O čem vypovídají nejstarší česká místní jména	156
JAROSLAV DAVID: „...cui a virginali vocabulo inditum est nomen Devin“ (Etymologie místních jmen v Kosmově, Dalimilově a Pulkavově kronice).....	167
JAROMÍRA ŠINDELÁŘOVÁ: Proměny české a slovenské urbanonymie	174
PAVEL ŠTĚPÁN: Některé periferní sufixy v anoikonymii Čech.....	186
ZUZANA HLUBINKOVÁ: Jména po chalupě v českých nářečích.....	197
STANISLAVA KLOFEROVÁ ML.: K adjektivům v názvech komunikací na Moravě a ve Slezsku	203
III. Hydronomastika	
СВЯТОСЛАВ ВЕРБИЧ: Словацька гідронімія як об'єкт етимологічного аналізу	210
ЇВБОР КРАЛІК: K etymologickej interpretácii hydronyma Polerieka.....	216
ОЛЬГА ПЕТРІВНА КАРПЕНКО: Принципи номінації в гідронімії України та Словаччини	220

JAROMÍR KRŠKO – BORIS PÁLKA: Aplikácia spracovania hydronymie povodia Hrona do digitálnej mapy	229
ĽUBA SIČÁKOVÁ: Z jazykovej a mimojazykovej stránky hydronym povodia Slanej	238
АЛЕКСАНДР КОНСТАНТИНОВИЧ ШАПОШНИКОВ: Этимологические заметки на полях „Hydronymia povodia Nitry“	244
IV. Antroponomastika	
IVETA VALENTOVÁ: Socioonomastický výskum živých osobných mien	268
MICHAL JOZEFOVIČ: Modelovanie slovtvorby živých osobných mien	283
IVANA KOPÁSKOVÁ: Živé osobné mená v Krásne nad Kysucou	297
SVITLANA MYKOLAJIVNA PACHOMOVOVÁ: O rekonštrukcii praslovanského antroponymického systému	305
JANA PLESKALOVÁ: Staročeská hypokoristika a jejich praslovanské východisko	312
ВІКТОР ПЕТРОВИЧ ШУЛЬГАН: Псл. * <i>Vьrba</i> / * <i>Svьrba</i> і генетично споріднені назви	319
ADRIANA FERENČIKOVÁ: Niekoľko turčianskych priezvisk z historického a kontaktového aspektu	324
JÁN BAUKO: Výskum prezývok rôznych generácií v bilingválnom prostredí. ЛЮБОМИР БЕЛЕЙ: Трансформаційні тенденції посттоталітарної доби в українському та словацькому іменниках	330
ЛЮБОВ ОСТАШ: Семантика чеських власних особових імен-комполітів слов'янського походження	340
JANA MATUŠOVÁ: Rodná jména v českém a slovenském kalendáři	344
JANA MARIE TUŠKOVÁ: Vývoj ženských rodných jmen na Moravě v průběhu 20. století	350
MIROSLAV KAZÍK: Krstné (rodné) meno v Moravanoch nad Váhom	358
V. Literárna onomastika, onomastika a škola, chrématonomastika	
MARTIN PUKANEC: Slovanské kmene	369
PAVOL ODALOŠ: Literárny mý v Ballekových reflexiách Zlatý stôl	381
MARIA KABATA: Funkcja biblijnych nazw toponimicznych w poezji religijnej	392
JANA SKLADANÁ: Vlastné mená vo frazémach	399
MÁRIA ŽILÁKOVÁ: Onomastika v jazykovej praxi Národopisu Slovákov v Maďarsku	407
MÁRIA BELÁKOVÁ: Vyučovanie proprií s komunikačným zameraním	412
VIEROSLAVA LEITMANOVÁ: Motivačná báza zooným a jej chápanie u žiakov piateho ročníka	419
LENKA GARANČOVSKÁ: Chrématonymá mliekarenského priemyslu na Slovensku	423
PATRIK MITTER: Poznámky k vymezení apelativních a propriálních zkratkových kompozit a zkratk	427
	437

FORMOVANIE OJKONYMIE DREVRUBAČSKÝCH A UHLIARSKÝCH OSÁD STAROHORSKEJ OBLASTI

Oto Tomeček

Pre horské oblasti banskobystričského historického chotára je príznačné osídlenie pozostávajúce z baníckych, hutníckych, predovšetkým však drevorubačských a uhliarskych osád. Výskumom, ktorého výsledky sme prezentovali v dizertačnej práci *Vznik a vývoj drevorubačských a uhliarskych osád v chotári Banskej Bystrice do polovice 19. storočia* (Tomeček, 2006), sa podarilo upresniť chronológiu zakladania týchto sídel ležiacich v banskom zázemí mesta Banská Bystrica. Najstaršie boli sídla banícke (Staré Hory, Špania Dolina, Richtárová, Piesky), ktoré však pôvodne museli okrem baníkov obývať tiež hutníci, drevorubači a uhliari. Až neskôr vznikli pri novozaložených hutách špecializované sídla hutnícke (Dolný a Horný Harmanec, Jelenec, Tajov) a relatívne najmladšie boli špecializované sídla drevorubačov a uhliarov ležiace v najodľahlejších častiach banskobystričského chotára. S ich cieľným zakladaním sa stretávame až od 17. storočia.

Už existujúce sídla v starohorskej oblasti prvýkrát dokladá až súpis uhliarskych osád, uhliarov, ich nehnuteľností, dobytky a zásob dreva v lesnej oblasti Staré Hory zo 14. augusta 1652 (ÖStA – Hofkammerarchiv, VUG, rote Nr. 8/A, fol. 612–613). V oblasti Starých Hôr súpis zaznamenal existenciu 15 sídel označených ako *Kohlungen Altgebürg*. Boli to *Horná Korytnica* (Corritniza : Ober : thail), *Stredná Korytnica* (Corritniza : Mitt : thail), *Dolná Korytnica* (Corritniza Undt : thail), *Hanesy* (Hannessowa), *Kyptová* (Kýptowa), *Horná Pavlová* (Pawlowa Oberthail), *Dolná Pavlová* (Pawlowa undterthail), *Nad rybníkom* (Ober dem Thaich), *Pri rybníku* (An dem Thaich), *Horný Jelenec* (Ober Jellenez), *Prašnica* (Praschniza), *Rybie* (Ribuo), *Dolný Jelenec* (Unter Jellenez), *Turecká* (Thurezga) a *Haliar* (Helliar). Vzhľadom na údaje uvedené v súpise o počte domov, počte obyvateľov, ale aj údaje hospodárskeho charakteru je jasné, že tu môžeme hovoriť ešte len o osadách v počiatočnej fáze vývoja. Sídlnú kontinuitu na staršiu hutnícku osadu Jelenec možno predpokladať len v prípade osady Dolný Jelenec.

Vlastné názvy viacerých tu uvedených sídel sa dodnes nezachovali, lebo v neskoršom období sa zmenili na iné. Práve týmito zmenami až po ustálenie miestnej ojkonymie sa zaoberá uvedený príspevok.

Jednotlivé osady boli v súpise zoradené podľa svojej geografickej polohy smerom od vyšších do nižších častí chotára, teda od donovalskeho sedla, resp. pramennej oblasti Korytnického potoka smerom k Starým Horám. Od konkrét-

nej polohy sídla bol odvodený aj názov väčšiny osád. Korytnické osady ležali v blízkosti donovalského sedla v pramennej oblasti potoka Korytnica, kde sa rozprestieral rovnomenný les (1563 Khorotnizen, Korotnizen). Osady Pri rybníku a Nad rybníkom získali svoje pomenovanie pre svoju polohu voči rybníku – tajchu. Od pomenovania dolín, resp. potokov, boli odvodené pomenovania sídel Horný a Dolný Jelenec (1563 Gielentz, Hirschengrundt), Prašnica (1563 Proschnitzkha, in Preschnitzkam usque vallis), Rybie (1563 tal Vischer grundt, valle nomen habens der Fischergrundt), Turecká (1563 ain tal Thuretzkha, vallis Turetzka) a Haliar – podľa Madlena (1962, s. 20) to bol v roku 1563 spomínaný Hererdt.

Motivácia názvu doliny a potoka Haliar nie je jasná. Motivácia vlastného mena doliny a potoka Jelenec určite súvisí s početnejším výskytom jelenej zveri, či dajakým stretnutím človeka s jeleňom napr. pri poľovačke. Motívom pomenovania doliny Rybie istotne bola hojnosť rýb v potoku.

Názvy dolín Turecká a Prašnica, od ktorých vznikli rovnomenné pomenovania osád, majú súvislosť s historickými cestami, ktoré nimi viedli. Názov Turecká vypovedá o cestnom spojení so susedným Turcom. Po vybudovaní novej cesty do Turca, ktorá viedla harmaneckou dolinou najneskôr v 15. storočí (Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov, VI., s. 125 – 126, č. 52), stratila táto pravdepodobne pôvodne staršia cesta svoj význam. Od tohto obdobia sa však začala používať ako tzv. falošná cesta, ktorej úlohou bolo vyhnúť sa mýtu v Dolnej Štubni (Beňko, 1996, s. 187). ~~Cestu osobne poznal aj Matej Bel. Podľa neho ju bolo možné zdoŕať ľahšie v zime ako v lete. Kým v zime sa cesta dala na saniach prejsť za 1 deň, v lete boli potrebné na jej prekonanie až 2 dni (Bel, 1984, s. 137).~~

Aj toponymum Prašnica upozorňuje na cestu. V tomto prípade ide však o odvodenie názvu vyplývajúce z povahy cesty s významom „suchá, nezamokrená cesta“. Prašnická dolina predstavovala koridor pre starú komunikáciu smerujúcu do Liptova, ktorá pravdepodobne začala zohrávať dôležitú úlohu niekedy v 13. a 14. storočí, keď vzrástol význam baníctva v Starohorských vrchoch. V okolí Prašnice nachádzame tiež množstvo ďalších historicky doložených toponým upozorňujúcich na cestné spojenie, ktoré tadiaľto viedlo ako napr. *Chitra dolina, do Szuchey, Wrch nad Chitrou Dolinou* (ŠÚBA BŠ, BKB, č. 90).

Aj túto cestu poznal Matej Bel, ktorý ju opísal ako mimoriadne náročné a následkom výmoľov spôsobených zrážkami znivočenú a načisto zanedbanú (Bel, 1984, s. 129). Ešte aj na mapách z 18. a 19. storočia je táto dnes už nejestvujúca komunikácia označená ako stará cesta do Liptova (Der alte liptauer Weeg) (ŠA BB – PBB, Zb. MP, č. 2684). Toto jej označenie zaiste súviselo s jej odlišením od novej cesty do Liptova cez sedlo Veľký Šturec, ktorej vybudovanie historická literatúra pripisuje turzovsko-fuggerovskej spoločnosti.

Len vlastné mená troch osád (Hanesy, Horná a Dolná Pavlová) sú odvodené z vlastných mien prvých osadníkov – zakladateľov trvalých sídel. Kým pomenovanie Pavlová sa neskôr vytratilo, pomenovanie Hanesy pretrvalo aj naďalej. Tento spôsob, kde ojkonymum bolo odvodené z antroponyma, sa koncom 17. storočia ujal aj pri pomenúvaní ostatných sídel v hornej časti Starohorskej a Korytnickej doliny. Postupne tu došlo k premenovaniu sídel, tento raz však už nie podľa ich zakladateľov, ale podľa najrozšírenejšieho priezviska v osade.

Spolu v ôsmich osadách spomínaných v súpise z roku 1652 sa zmenili ich názvy na také, pod ktorými ich poznáme aj v súčasnosti. Jedno sídlo uvedené v súpise zaniklo (Haliar) a názov jedného sa zmenil, aby sa neskôr opätovne obnovil jeho pôvodný názov (Hanesy).

Osadu Dolná Korytnica môžeme vzhľadom na jej polohu stotožniť s neskoršou osadou Mistríky. Potvrďuje to aj skutočnosť, že tunajšieho uhliarskeho majstra Cuba Hannesa doloženého súpisom z roku 1652 nachádzame v španiodolinskej matrike ešte aj v roku 1679 (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LC 1674 – 1715), avšak už s menom *Kuba Hanes seu Mistrík*.

Osadu Stredná Korytnica stotožňujeme s osadou neskôr nazývanou Donovaly. V roku 1652 práve tu nachádzame uhliarskeho majstra Baltazára Donovalla. V žiadnej inej osade toto priezvisko doložené nie je. Pomôckou pre nás môže byť aj priezvisko Sedliag, ktoré takisto v roku 1652 nachádzame jedine na Strednej Korytnici. Koncom 17. storočia potom práve na Donovaloch nachádzame iného osadníka s týmto menom, pravdepodobne jeho priameho potomka Adama Sedliaka (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LC 1674 – 1715 a LD 1677 – 1745).

Vylučovacou metódou tak nakoniec zostáva Hornú Korytnicu stotožniť s osadou neskôr známou ako Mišúty. Táto aj v skutočnosti ležala spomedzi všetkých Korytníc v najvyššej nadmorskej výške.

Po korytnických osadách (Donovaly, Mistríky, Mišúty) nasledujú v súpise z roku 1652 Hanesy a po nich osada Kypťová. Keďže sú osady zoradené podľa svojej geografickej polohy od donovalskeho sedla k Starým Horám, Kypťovú by sme preto mohli stotožniť jedine s osadou, ktorá sa neskôr uvádza ako Sliačany.

Za Kypťovou uvádza súpis dve Pavlové. Pravdepodobne vyššie položenú Hornú Pavlovú obývali v roku 1652 uhliarski majstri Baltazár a Martin Lungauerovci. Výskumom španiodolinskej matriky sme meno prvého z nich (Balthazarius Lungauer) zistili doložené v roku 1695 ako mŕtveho (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LD 1677 – 1745). Ako bydlisko zomretého bola pri mene uvedená osada Môce (Mwocz). Predpokladáme, že by tu mohlo ísť o jedného osadníka, a tak Hornú Pavlovú by sme mohli stotožniť práve s neskorším sídlom Môce. Za týchto okolností potom logicky musíme Dolnú Pavlovú stotožniť s osadou Jergaly, ktorá ležala poniže Môc pri vyústení Môcovskej do Starohorskej doliny.

Pri riešení otázky lokalizovania osád Pri rybníku a Nad rybníkom môže opäť napomôcť ich názov. Vodnú plochu, akési jazero spomínal v tomto priestore už v 40. rokoch 16. storočia dokument popisujúci hranice Ľupčianskeho panstva (MOL, Kgy 24 359, pag. 1 – 6). Rovnako tak nachádzame zmienky o tomto „jazere“, tajchu, aj v popise bansko-bystrických lesov z roku 1563 (Madlen, 1962, s. 19). Oba pramene sa zhodujú v lokalizácii jazera powyše Jelenca, čo by mohlo naznačovať súvislosť so šmelcovacou hutou, ktorá tu kedysi stála. V priestore medzi Jelencom a Jergalmi neskôr nachádzame osady – Motyčky a Štubne. Keďže súpis z roku 1652 dokladá priezvisko Štubňa (uhliarsky majster Melichar Stubna a jeho pomocník Jozef Stubna) iba v osade Nad rybníkom môžeme ju viac ako s určitosťou stotožniť práve s osadou Štubne. Podobnú situáciu avšak s menom Motička (Motitschga) pozorujeme aj v osade Pri rybníku, kde všetci tunajší obyvatelia majú práve toto priezvisko. Aj tu je teda jasné, že ide osadu, ktorá sa už koncom 17. storočia nazývala Motyčky.

Ako posledné uvádza súpis drevorubačských a uhliarskych osád z roku 1652 sídlo Haliar. Vzhľadom na to ho musíme hľadať už niekde v bezprostrednej blízkosti Starých Hôr. Tu aj naozaj nachádzame dolinu Haliar. Keďže osada sa do dnešných čias nezachovala, musíme ju považovať za zaniknuté sídlo. Súpis z roku 1652 je jediným prameňom, v ktorom táto osada figuruje.

Hanesy s novým pomenovaním motivovaným polohou sídla vystupujú v ďalšom súpise z roku 1710 (ŠÚBA BŠ, BKB, č. 80, s. 71 – 174). Vzhľadom na to, že osadný názov Hanesy sa zdal byť ustálený už v druhej polovici 17. storočia, ide o pomerne prekvapivé zistenie. Toto zrejme pomýlilo aj Róberta Bindera, ktorý, keďže osadu Pod Holickou (uvádza len Holica) nepoznal, okamžite ju považoval za zaniknutú osadu. Navyše určil aj jej polohu pod Krížnou a pomerne presvedčivo určil aj dôvod jej zániku, ktorým mala byť hrozba lavínového nebezpečenstva (Binder, 1962, s. 80).

Pomenovanie osady Hanesy bolo síce nové, avšak názov Holica (Hollicze, Holicze) bol starý. Lokalita s týmto názvom figurovala ako hraničná kóta v dokumente nepravdivo popisujúcom hranice Ľupčianskeho panstva už v prvej polovici 16. storočia. Tu sa uvádzala medzi lokalitami Šturec (Stvrtze, Sturtze) a Korytnica (Koretnijcze) (MOL, Kgy 24 359, pag. 1 – 6). S určitosťou teda muselo ísť o výrazný vrch hôľneho charakteru v blízkosti donovalského sedla. Takýmto bol jedine masív Zvolena. Toto potvrdzuje aj Lipského mapa z roku 1806, kde je vrch Holicza zakreslený priamo na stoličnej hranici severne od sídla Donovaly (Atlas SSR, 1980, s. 12 – 13).

Ak berieme do úvahy zoradenie osád v súpise podľa svojej geografickej polohy, tak pod Zvolenom, medzi osadami Sliačany a Donovaly, mohli ležať jedine Hanesy. Osadu Pod Holickou môžeme preto bez väčších rozpakov stotožniť s Ha-

nesmi. Toto nové vlastné meno sa však nevžilo a v nasledujúcom období osada vždy vystupuje pod názvom Hanesy, ktoré pripomínalo s najväčšou pravdepodobnosťou meno zakladateľa trvalého sídla. Samo priezvisko Hanes pritom pravdepodobne vzniklo odvodením od krstného mena Hans, čo je nemecká podoba mena Ján.

V uvedenom súpise z roku 1710 (ide o súpis a popis osád v obvode Banskobystrickej banskej komory) nachádzame niektoré úplne nové sídla, ktoré v roku 1652 pravdepodobne ešte neexistovali (Bukovetz, Bulla, Duowodny). Ďalej tu nachádzame sídla s dlhodobejšie ustálenými názvami (Unter Jelenetz, Jelenska, Praschnitz, Ribo, Turetzka), ako aj staršie, už v roku 1652 existujúce, sídla, avšak s novými názvami (Donowal, Unter der Holitza, Gergalo, Mistrik, Mischut, Motitschka oder dem See, Muotz, Stubna, Szliatsan).

Nová osada *Bukovec* získala svoje pomenovanie odvodením od názvu lesa, ktorý ju obkolesoval alebo v blízkosti ktorého ležala. Toto pomenovanie lesa bolo zaužívané už od prvej polovice 16. storočia. Lokalita *Bukonicz*, na ktorej ležia nejaké široké lúky (Braitte wisen, Breitten wisn) sa spomína v opise hraníc Lupčianskeho panstva zo 40. rokov 16. storočia (MOL, Kgy 24 359, pag. 1 – 6). V popise lesov zaradenom do Maximiliánovho lesného poriadku sa spomína les, alebo vrch Bukovec (Wucowitz). Okrem toho sa tu spomína aj Bukovecká lúka (Wukhawitzer wisen, pratum Wukawitz) (Madlen, 1962, s. 19).

Banské podiely v lokalite Bukovec (Buggovitz) spomínané v roku 1595 sa celkom určite viažu na iný Bukovec, ležiaci v Nízkych Tatrách (dnešný Pohronský Bukovec) (Zivuska, 1906, s. 85, č. 83). Na rozdiel od Bukovca ležiaceho v Starohorských vrchoch na území banskobystrického chotára máme v tomto druhom Bukovci doloženú existenciu baní (Jurkovich, 2005, s. 163 – 164).

S „naším“ Bukovcom sa spája až zmienka z roku 1639 o existencii dajakého stroja (zrejme prečerpávacieho) na trase špaňodolinského vodovodu, pri ktorom pracoval Michal Prandtstetter ako *Kunstwarter am Pugowitz* (Vlachovič, 1964, s. 209). Pod Bukovcom môžeme v tomto prípade rozumieť les, lúku, možno dokonca aj nejakú menšiu osadu, či skôr samotú niekde v blízkosti hranice banskobystrického chotára, pozdĺž ktorej v tomto priestore viedla trasa vodovodu. Neskoršia rovnomenná drevorubačsko-uhliarska osada však vznikla asi vo vzdialenosti 500 m poniže trasy vodovodu. Prvýkrát je táto osada doložená v špaňodolinskej matrike dňa 15. decembra 1677 pod menom *Bukovecz* (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715).

Existencia osady *Bully*, ktorá bola pomenovaná podľa uhliarskeho predáka, je prvýkrát doložená takisto v špaňodolinskej matrike 10. augusta 1697. Tu sa spomína ako *Bullau Carbon.*, teda Bullovo uhliisko (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LD 1677 – 1745). V nasledujúcom roku 1698 sa už osada spomína pod názvom *Bulla* (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715).

Detailnejšie sa môžeme pristaviť ešte pri samom mene Bula/Bulla. Toto antroponym bolo značne frekventované najmä v donovalskej oblasti a tu je hojne zastúpené aj dnes. Po prvýkrát sa spomína už v Maximiliánovom lesnom poriadku, neskôr aj v roku 1627. Osoba s týmto menom sa pokladá za zakladateľa osady Bully. Podľa miestnej tradície založili osadu dvaja bratia nesúci meno Bulla, ktorí pochádzali z Tirolska. V takomto duchu sa spomína jej založenie aj vo fundačnej listine kaplnky v osade Bully, ktorá bola postavená v roku 1886 zásluhou iného držiteľa tohto mena, titulárneho kanonika Františka Bullu.

Priezvisko Bula (zapisované len s jedným „l“) však nachádzame aj medzi pôvodnými usadlíkmi blízkej liptovskej dediny Liptovská Lúžna. Toto meno je zachytené v jej zakladacej listine z roku 1670 (Stano, 1966, s. 35). O pôvodných usadlíkoch, ktorí založili túto dedinu, sa predpokladá, že sem prišli z hornej Oravy. To potvrdzuje aj frekventovaný výskyt tohto mena v priestore hornej Oravy, ako aj špecifické, poľskému jazyku podobné nárečie obyvateľov Liptovskej Lúžnej. Poľský jazykovedec M. Małecki toto nárečie po osobnom rozbere označil za oravské goralské nárečie, čím vlastne potvrdil kolonizáciu Lúžnej osadníkmi pochádzajúcimi práve z hornej Oravy (Stano, 1966, s. 36 – 38). Z tohto dôvodu je potrebné poopraviť konštatovanie o zakladateľovi osady tak, že ním nemusel byť uhliar nemeckého pôvodu, ale rovnako tak aj Slovák pôvodom z hornej Oravy. Za túto teóriu hovorí skutočnosť, že by sa muselo jednať o priveľkú náhodu, aby sa v jednom geografickom priestore stretli obyvatelia rovnakého mena ale rozdielného pôvodu. Zdvojenie grafémy „l“ v mene môžeme vysvetliť jednoduchým ponemčením priezviska. Pochybnosť vyvoláva však fakt, že meno Bula máme v skúmanej oblasti potvrdené už viac ako 100 rokov pred založením Liptovskej Lúžnej. Celkom jasný navyše nie je ani lexikálny základ priezviska. Podľa Milana Majtána by mohlo súvisieť so slovami bulo, bulej, ktorými sa v niektorých slovenských nárečiach podnes označuje býk (Majtán, 1994, s. 17).

Tretiu novú osadu *Dúvodné* dokladá matrika až ku dňu 29. apríla 1702 pod menom *Towodni* (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715). Možno preto predpokladať, že vznikla niekedy koncom 17. storočia. Pomenovanie osady bolo v tomto prípade zrejme odvodené od polohy sídla a znamenalo pravdepodobne jeho lokalizáciu do blízkosti nejakých dvoch vôd (potoky, pramene). Nemožno však úplne vylúčiť ani tú eventualitu, že svoj názov získala odvodením od priezviska prvého osadníka. V súpise z roku 1710 totiž figuruje medzi inými aj vdova Anna Duowodni.

Prvým písomne doloženým osadníkom z Dúvodného bol *Andreas Mrkwa*. Priezvisko Mrkva sa stalo postupne najrozšírenejším a najstabilnejším priezviskom v tomto sídle. V druhej polovici 18. storočia tak môžeme sledovať, že osa-

da zvykla niekedy vystupovať aj pod názvom Mrkva (1768 Mrkwa, 1781 Mrqva, 1782 a 1786 Mrqua) (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Staré Hory, LB 1756 – 1796 a Matrika r. k. cirkvi Motyčky, LB 1778 – 1834 a LM 1756 – 1842). Synonymia, teda uplatnenie viacerých názvov pre to isté sídlo, musela v tomto období vyvolávať problémy v orientácii. V neskorších obdobiach sa preto stretávame už len výlučne s pomenovaním Dúvodné.

Minimálne na konci 17. storočia sa osada Turecká už delila na dve samostatné sídla. V 70. rokoch 17. storočia zápisy v špaňodolinskej matrike evidujú stále iba jedno sídlo. Ku dňu 2. decembra 1694 však matrika dokladá prvýkrát osadu *Dolná Turecká* (inferiore Tureczka) (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715). Je to neklamný dôkaz toho, že popri nej v tom čase už existovala aj *Horná Turecká*. V nasledujúcom období sa matričné zápisy týkajúce týchto osád realizovali nedôsledne. Až do roku 1703 miestny duchovný poznal iba jednu Tureckú. V rokoch 1703 – 1705 sa začali dôslednejšie rozlišovať obe Turecké, takže máme popri sebe doloženú existenciu Hornej (superiore Tureczka) aj Dolnej Tureckej (inferiore Tureczka). Po roku 1705 až do roku 1715 však matrikár poznal znovu len jedno sídlo. Ako jedno sídlo vystupuje Turecká aj v súpise z roku 1710.

Prakticky identickú situáciu zaznamenávame aj pri oboch jelenských osadách. Tu síce dve osady Dolný a Horný Jelenec dokladal už súpis z roku 1652, napriek tomu ale najstaršie matričné zápisy registrujú iba jediné sídlo Jelenec. Iba v rokoch 1703 – 1705 začala matrika dôslednejšie rozlišovať obe sídla.

Počas druhej polovice 17. a na začiatku 18. storočia dochádza aj k ustáleniu nových názvov viacerých osád v starohorskej oblasti. Tento jav môžeme veľmi podrobne sledovať na základe jednotlivých zápisov v najstarších špaňodolinských matrikách. V nich už vôbec nenachádzame vlastné mená Kypťová, Horná a Dolná Pavlová ani Nad rybníkom. Miestni duchovní, ktorí zapisovali do matriky, rozlišovali v 70. rokoch 17. storočia podľa svojho mena len osady Turecká, Jelenec, Rybie a Prašnica. V pomenovaní vzdialenejších osád však nemali celkom jasno a preto ich označovali len všeobecnými názvami ako *Uchlišcho*, *Uhljco*, *Uhlico*, alebo *Carbonaria*. Jediné z týchto vzdialenejších sídiel, ktoré poznali podľa svojho vlastného pomenovania, bola Korytnica (Coritnica, Coritnicza, Coritnice, Koritnice, Koritnicza). Jej názov sa objavuje v matrike pokrsťených, ktorá je na miestne názvy najbohatšia, od roku 1677 až do roku 1702.

Od 90. rokov 17. storočia sa už začínajú tieto osady prvýkrát označovať názvami, pod ktorými ich poznáme aj v súčasnosti. *Donovaly* prvýkrát doložené ako *carbonaria Donowaliana* (28. mája 1693) (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715) a krátko na to ako *Donowal* (29. augusta 1694) (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LD 1677 – 1745) získali svoje meno

odvodením od priezviska zakladateľa osady. Ním mohol byť práve uhliarsky majster Baltazár Donovall spomínaný v roku 1652 ešte ako osadník Strednej Korytnice.

V súvislosti s existenciou osady Donovaly nemožno nespomenúť, že týmto menom sa istý čas označovala aj drevorubačsko-uhliarska osada, ktorá sa sformovala v priestore neskorších Kordík powyše tajovskej huty. Už viackrát spomenutý súpis z roku 1710 v priestore neskorších Kordík zaregistroval 2 sídla. Prvé ako *Donowal oder Kordik* a druhé *Schabka*.

V oboch prípadoch boli osady pomenované podľa priezvisk tunajších osadníkov. Okrem priezviska Kordik patrili k viac rozšíreným práve aj Donoval a Žabka. Keďže názov Donovaly sa už skôr udomácnil pre osadu ležiacu v starohorskej oblasti, pre tunajšiu osadu sa napokon presadil názov *Kordik*, teda Kordíky. Homonymia, teda výskyt rovnakého názvu v rámci mikrorajónu, by bola v tomto prípade prekážkou jednoznačnej identifikácie objektu, v tomto prípade sídla spadajúceho podobne ako Donovaly (ležiace v starohorskej oblasti) pod správu Banskobystrickej banskej komory (Majtán, 1996, s. 20). Druhá menšia osada Schabka pravdepodobne nezanikla fyzicky. Predpokladáme, že v ďalšom vývoji došlo k jej zlúčeniu s dynamickejšie sa rozvíjajúcou susednou osadou.

Nejasný zatiaľ zostáva pôvod mena Donoval. Ten nevie vysvetliť ani jazykovedec Milan Majtán (1994, s. 17). Nemožno vylúčiť jeho pôvodnú úvahu o súvislosti so slovom *Doloval* (Lutterer, Majtán, Šrámek, 1986, s. 88). Vylúčiť však nemožno ani možnosť, že jeho základ súvisí s termínom *valle*, *vallis* = dolina. Teda išlo o osadníka pochádzajúceho z nejakej doliny (Starohorská?), alebo priamo zo Španej Doliny, ktorej latinský názov bol *Vallis Dominorum*.

Sliačany sú s týmto názvom prvýkrát doložené ako *carbonaria Szlieczan* 6. marca 1695 (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715). Svoje nové pomenovanie mohli získať odvodením od svojej polohy pri horských prameňoch. Tie ešte aj v súčasnosti vytvárajú na západnej strane Roštárky miestami zamokrené plochy napriek tomu, že koryto Starohorského potoka v letných mesiacoch v tomto priestore vysychá.

Celkom však nemôžeme vylúčiť ani prípadnú súvislosť názvu s nie príliš vzdialenými osadami Sliače (Nižný, Stredný a Vyšný Sliač) ležiacimi v blízkosti Ružomberka. Je možné, že prví tunajší osadníci pochádzali práve z týchto liptovských osád, čo sa mohlo následne premietnuť aj do pomenovania drevorubačsko-uhliarskej osady v starohorskej oblasti. Písomné správy o tom sa nám žiaľ nezachovali.

S určitosťou však možno tvrdiť, že osadnícke priezvisko Sliačan vzniklo až neskôr odvodením od názvu osady, nakoľko ho máme doložené až v 19. storočí. Drevorubača Mateja Sliacsana dokladá na Sliačanoch súpis osadníkov z roku

1834 (ŠÚBA BŠ, SSB, č. 191). Predpokladáme, že pôvodne mohlo ísť len o prídomok slúžiaci na odlišenie osadníkov a až postupným vývojom došlo k jeho premene na priezvisko.

Koncom 17. storočia sa objavuje aj osadný názov *Motyčky*. V roku 1652 sa táto osada nazývala ešte Pri rybníku (An dem Thaich). V špaňodolinskej matrike pokrstených figuruje v roku 1694 ako *Jezero*. Dňa 25. apríla 1698 však už pod novým označením *Moticzko* (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715). Aj v tomto prípade došlo k vytvoreniu tohto názvu odvodením od priezviska jej zakladateľa, ktoré bolo zároveň aj najrozšírenejším tunajším priezviskom. Jeho udomácnenie neprebehlo okamžite, preto v súpise z roku 1710 osada figuruje ešte s oboma názvami, novým aj starým, ako *Motitschka oder dem See*.

Osadný názov *Môce* sa objavuje prvýkrát v tvare *Mwocz* dňa 7. januára 1695 (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LD 1677 – 1745). Toto ojkonymum bolo odvodené asi z nárečovej podoby nemeckého antroponyma Matz, ktorému zodpovedá slovenské Matej a latinské Mathias (Majtán, 1994, s. 17). Až od ojkonyma bolo potom odvodené tu rozšírené priezvisko Môcik. Rovnako, ako v prípade Sliačan, vzniklo asi odvodením od pomenovania sídla zrejme z pôvodného prídomku. Prvýkrát sa s týmto priezviskom stretávame až v roku 1736, čo je viac ako 40 rokov po objavení osadného názvu Môce (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Staré Hory, LB 1720 – 1755).

Približne v rovnakom období sa objavuje aj názov osady *Štubne*, ktorého vznik sa spája s tu rozšíreným priezviskom. Prvýkrát je doložený v roku 1697 ako *Carbonaria Stubna*. Pôvod mena Štubňa je potrebné hľadať v nemeckom *die Stube* = izba (Beňko, 1996, s. 114), čo by mohlo zodpovedať inému, v oblasti Banskobystrickej komory viac rozšírenému, pomenovaniu označujúcemu prechodný útulok lesných robotníkov – krám. V prípade priezviska Štubňa tak mohlo ísť o osadníka resp. potomka osadníka obývajúceho takýto krám. Rovnako tak, ale mohlo ísť aj o osadníka prichádzajúceho z Turca (dediny Horná a Dolná Štubňa).

O rok neskôr, dňa 17. septembra 1698, je doložená aj osada *Jergaly* ako *Gergel*. Pôvod tohto osadného názvu nie je jasný. Je možné, že by sa v tomto prípade mohlo jednať o odvodeninu z maďarskej podoby krstného mena Gregor (Gergely).

Ako posledné boli premenované dve korytnické osady na *Mistríky* a *Mišúty*. Názov prvej z nich, doložený v tvare Mistrík dňa 22. augusta 1702 (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715), bol odvodený od osadníckeho priezviska, ktorého vznik priamo súvisí s dobovým miestnym pomenovaním pre uhliarskych predákov (mistríci). Názov Mišút, ktoré sa ešte v roku 1702

volali *Koritnicza*, je doložený v podobe *Missút* dňa 3. februára 1704 (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715). Aj toto pomenovanie môžeme spájať s menom osadníka, avšak v tomto prípade pravdepodobne s krstným menom. Priezvisko Mišút sa utvorilo pravdepodobne z prídomku až neskôr, keďže doklad o ňom je až z roku 1742 (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Staré Hory, LB 1720 – 1755).

Sídelná sieť drevorubačských a uhliarskych osád sa dotvárala v priebehu 18. a začiatku 19. storočia. Až v tomto období boli založené osady Valentová, Močiar, Bachlačka a Polianka.

Prvý písomný záznam o existencii osady *Valentová* nachádzame v knihe pokrstených najstaršej zachovanej špaňodolinskej matriky. Tu sa spomína 29. júna 1715 pod názvom *Valentovo* (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, LB 1674 – 1715). Keďže súpis osád z roku 1710 ju ešte nespomína, môžeme relatívne presne určiť dobu jej vzniku medzi roky 1710 a 1715.

Pomenovanie osady vzniklo odvodením od krstného mena podobne ako to predpokladáme v prípade osady Mišúty. V tomto prípade to však bolo od mena Valent. Medzi prvými osadníkmi toto meno nenachádzame, je preto pravdepodobné, že toto meno sa na mieste, kde neskôr vzniklo, trvalé sídlo udomácnilo už skôr. V roku 1563 tu máme písomne doložených hneď dvoch Valentov (Valentino Wachlatsch, Valentino Schinderling) zaoberajúcich sa rúbaním dreva a pálením uhlia (Madlen, 1962, s. 22). Je možné, že obaja mali v tej časti doliny, kde neskôr vznikla osada, nejaké dočasné príbytky, a tak sa pre túto časť doliny zaužíval názov Valentovo resp. Valentová. V čase vzniku trvalého sídla potom osadníci prebrali tento názov a použili ho pre pomenovanie svojej novej osady.

Za novú drevorubačsko-uhliarsku osadu možno považovať aj dnes už neexistujúci *Močiar*. Najstarší známy písomný doklad o jej existencii pochádza z roku 1754 (Vlastivedný slovník obcí I., s. 349). Nič však nebráni predpokladu, že vznikla ešte o niečo skôr. K roku 1780 dokladá existenciu osady *Mocsar* chotárna mapa mesta Banská Bystrica (ŠA BB – PBB, Zb. MP, č. 2671). Na základe nej, ako aj ďalšieho mladšieho kartografického materiálu z 1. polovice 19. storočia, vieme, že ležala v bezprostrednej blízkosti osady Mistríky. Z tohto dôvodu bola osada, či skôr samota (v 19. storočí mala len 1 dom) uvádzaná často ako jej súčasť.

Dňa 29. decembra 1761 máme prvýkrát doloženú existenciu osady *Bachlačka* (Bahlacska) (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Staré Hory, LB 1756 – 1796). Od tohto roku sa objavuje pomerne pravidelne predovšetkým v materiáloch cirkevnej povahy (1783 *Bachlacska*, 1804 *Ribbo cum Bachlaska*, 1829 *Ribbó cum Bachlatska* resp. *Bachlatskam cum continuo Ribbó*, 1813 – 1824 *Valentova et*

Bachlacska). Poloha sídla bola až doposiaľ neznáma. Z tohto dôvodu sa Bachlačka považovala za zaniknuté sídlo.

Kľúčom k vyriešeniu otázky skutočnej polohy Bachlačky sa zdá byť veľmi podrobná mapa bansko-bystrických lesov z roku 1810 (ŠÚBA BŠ, HKG V., č. 13 016, mp. 1). Osadu Bachlačka na nej nenájdeme, no nachádzame tu pomenovanie dvoch dolín ústiacych z ľavej strany do potoka Rybie. Práve pri vyústení týchto dolín sa koncentrovala zástavba sídla Rybie (Handlung Ribó), pri čom medzi oboma týmito zhlukmi domov bola preluka bez zástavby. Západnejšia dolina mala meno *Ribská* (dnešná Strmeňová). Východnejšia dolinka, ktorá sa tiahla z lokality Kiar, mala meno *Bachlaska*. Zaujímavé je, že aj dolina priamo oproti nej na liptovskej strane, ktorá ústi do doliny Revúcej (Suchá dolina), mala rovnaké meno *Bachlacska* (ÖStA – Kriegsarchiv, FL, 38 – XXXII). Podobnú situáciu nachádzame aj na katastrálnej mape Starých Hôr s tým rozdielom, že Strmeňová tu nie je pomenovaná ako *Ribská*, ale ako *Mocsarki*.

Podľa všetkého teda zástavbu pri vyústení dolinky *Ribská* možno považovať za pôvodnú osadu Rybie (ide o tú časť, ktorú v roku 1924 úplne zničila lavína). Druhá časť zástavby pri vyústení doliny *Bachlaska* možno považovať za osadu, ktorá od druhej polovice 17. storočia vystupovala ako Bachlačka. Paradoxom je, že po zničení vyššie položenej zastavanej polohy lavínou v roku 1924 sa práve sem posunulo jadro zástavby súčasnej osady Rybie.

Ako posledná špecializovaná drevorubačsko-uhliarska osada zrejme vznikla *Polianka*. Určiť presnejšie dobu jej založenia nám zachovaná pramenná základňa neumožňuje. Predbežne ju však môžeme odhadnúť do obdobia na prelome 18. a 19. storočia.

Prvá písomná zmienka o jej existencii pochádza z roku 1804. V zápise v knihe pokrstných, ale aj zomretých v najstaršej donovalskej matrike je v tomto roku doložená ako časť osady Bully (Bulo seu Polanka) (ŠA BB, Matrika r. k. cirkvi Donovaly, LB a LD 1797–1839). Po prvýkrát samostatne ju máme doloženú v knihe zomretých 17. novembra 1806 ako osadu *Polanka*. V nasledujúcich rokoch vystupuje raz samostatne, inokedy ako súčasť osady Bully.

Polianka, ako jediná spomedzi všetkých skúmaných osád, nemala svoj vlastný zdroj vody. O tom, že osada vznikla za iných okolností a v inom čase ako okolité osady okolo donovalského sedla, svedčí aj jej názov. Kým názvy okolitých osád boli odvodené od krstných mien, či priezvisk tunajších uhliarov, Polianka získala svoj názov, podobne ako Močiar, odvodením od svojej polohy (polianka = horská lúka).

Archívnym výskumom sa nám podarilo získať historickú ojkonymiu, ktorá doposiaľ nebola publikovaná. Uvedené fakty, ku ktorým sme pri výskume do-

speli, možno ohľadom formovania ojkonymie drevorubačských a uhliarskych osád v stručnosti zhrnúť takto.

Jednotlivé skúmané osady možno z hľadiska pôvodu ich pomenovania rozdeliť do 2 základných skupín. Do prvej skupiny patria osady, ktoré získali svoje meno odvodením od oroným, resp. hydroným. Do druhej skupiny potom patria osady, ktoré získali svoje meno odvodením od antroponým. Uplatnenie prvej či druhej skupiny osadných názvov sa pritom zhruba viaže na konkrétne časové vrstvy.

Spočiatku sa uplatnili pri utváraní osadných názvov skúmaných osád hlavne tie ojkonymy, ktoré boli odvodené od oroným, resp. hydroným. Ojkonymy odvodené z antroponým boli pomerne zriedkavé (Dolná a Horná Pavlová, Hanesy). V nižšie položených oblastiach, kde sa aj človek so svojou činnosťou (baníctvo, hutníctvo, drevorubačstvo, uhliarstvo) dostal skôr, boli aj názvy hydroným a oroným v čase vzniku drevorubačských a uhliarskych osád už ustálené. Tvoriac sa osadné názvy potom preberali tieto už ustálené názvy potokov a dolín (Haliar, Turecká, Jelenec, Prašnica, Rybie, Bukovec). V nasledujúcom období potom zostávali takto utvorené ojkonymy stabilné a v budúcnosti sa už nemenili.

Od konca 17. storočia nastupuje potom vo vyššie položených oblastiach starohorskej oblasti trend, kedy ojkonymy vznikajú odvodením od antroponým. Toto je pritom príznačné pre v tomto čase zakladané osady (Bully, Valentová), ako aj pre staršie osady, v ktorých prípade dochádza k zmene osadného názvu (Donovaly, Jergaly ?, Mistríky, Mišúty, Motyčky, Môce, Štubne). Od druhej polovice 18. storočia sme pri pomenúvaní nových osád napokon svedkami návratu k názvom odvodeným od polohy jednotlivých osád (Bachlačka, Močiar, Polianka).

Vzhľadom na nie celkom jasný pôvod názvov osád Dúvodné a Sliačany, musíme ich zatiaľ ponechať bez ich zaradenia do prvej, či druhej skupiny ojkonym, a to aj napriek tomu, že tieto osadné názvy sa začínajú objavovať v období, keď v skúmanej oblasti dominoval trend utvárania ojkonymy odvodzovaním od antroponým.¹

Literatúra

- Atlas SSR. Bratislava: SAV a Slovenský úrad geodézie a kartografie 1980. 296 s.
BEŇKO, J.: Starý Turiec. Martin: Osveta 1996. 280 s.
BINDER, R.: Osadníci na Horehroní. Banská Bystrica: Stredoslovenské vydavateľstvo 1962. 245 s.
JURKOVICH, E.: Dejiny kráľovského mesta Banská Bystrica. Banská Bystrica: Pribicer 2005. 550 s.

¹ Štúdiá bola spracovaná v rámci grantového projektu VEGA 1/4541/07 *Osídlenie Zvolenskej kotliny od včasného stredoveku do polovice 19. storočia*

- LUTTERER, I. – MAJTÁN, M. – ŠRÁMEK, R.: Zeměpisné jména Československa. Praha: Mladá fronta 1982. 376 s.
- MADLEN, J.: Constitutio Maximiliana. In: Sborník prác Lesníckeho a drevárskeho múzea. Zv. 2. Martin: Osveta 1962, s. 9–45.
- MAJTÁN, M.: Priezvisko Bulla. In: Nedeľná Pravda, 1994, roč. 3, č. 23, s. 17.
- MAJTÁN, M.: Z lexiky slovenskej toponymie. Bratislava: Veda 1996. 192 s.
- STANO, P.: Liptovská Lúžna. In: Vlastivedný časopis, 1966, roč. XV, č. 1, s. 31 – 40.
- TOMEČEK, O.: Vznik a vývoj drevorubačských a uhliarskych osád v chotári Banskej Bystrice do polovice 19. storočia. Trnava, 2006. 230 s. textu + prílohy.
- VLACHOVIČ, J.: Slovenská meď v 16. a 17. storočí. Bratislava: SAV 1964. 332 s.
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. Zv. 1. Bratislava: Veda 1977. 528 s.

Pramene

- Magyar országos levéltár Budapest (MOL), Kgy 24 359, pag 1 – 6.
- Österreichisches Staatsarchiv (ÖStA) – Hofkammerarchiv Wien, Vermischte Ungarische Gegenstände (VUG), rote Nr. 8/A, fol. 612 – 613.
- Österreichisches Staatsarchiv (ÖStA) – Kriegsarchiv Wien, Franziszeische Landesaufnahme (FL), Section 38 – Colonne XXXII.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Donovaly, Liber Baptisatorum a Defunctorum 1797 – 1839.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Motyčky, Liber Baptisatorum 1778 – 1834.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Motyčky, Liber Mortuorum 1756 – 1842.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Staré Hory, Liber Baptisatorum 1720 – 1755.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Staré Hory, Liber Baptisatorum 1756 – 1796.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, Liber Baptisatorum 1674 – 1715.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, Liber Copulatorum 1674 – 1715.
- Štátny archív v Banskej Bystrici (ŠA BB), Matrika r. k. cirkvi Špania Dolina, Liber Defunctorum 1677 – 1745.
- Štátny archív v Banskej Bystrici – pobočka Banská Bystrica (ŠA BB – PBB), Zbierka máp a plánov (MP), Ev. č. 2671, MBB, Mp–22.
- Štátny archív v Banskej Bystrici – pobočka Banská Bystrica (ŠA BB – PBB), Zbierka máp a plánov (MP), Ev. č. 2684, MBB / Mp–34.
- Štátny ústredný banký archív v Banskej Štiavnici (ŠÚBA BŠ), fond Banská komora v Banskej Bystrici (BKB), Inv. č. 90.
- Štátny ústredný banký archív v Banskej Štiavnici (ŠÚBA BŠ), fond Banská komora v Banskej Bystrici (BKB), Inv. č. 80, s. 71 – 174.
- Štátny ústredný banký archív v Banskej Štiavnici (ŠÚBA BŠ), fond Hlavný komorskogrófsky úrad (HKG) V., Ev. č. 13 016, mapa I.
- Štátny ústredný banký archív v Banskej Štiavnici (ŠÚBA BŠ), fond Substitučný banký súd v Banskej Bystrici (SSB), č. 191.

Edície prameňov

A Besztercebányai M. kir. erdőigazgatóság régi okiratainak tartalom – jegyzéke. Ed. J. ZI-VUSKA. Besztercebányán: 1906. 288 s.

BEL, M.: Zvolenská stolica : Oddiel o prírode. In: Matej Bel slovenský geograf. Bratislava: Veda 1984, s. 121 – 184.

Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov. Zv. 6. Pod osmanskou hrozbou. Bratislava: Literárne informačné centrum 2004. 375 s.

Prílohy

PRÍLOHA 1: Sídla, ktorých vlastné mená sa zmenili:

Donovaly (1652 Corritniza : Mitt : thail, 1693 carbonaria Donowaliana, 1694 Donowal, 1710 Donowal, 1720 Donovall, 1783 Donoval)

Hanesy (1652 Hannessowa, 1700 Carbonaria Hanesz, 1701 Hanes, 1710 Unter der Holitz, 1723 Hanesz, 1756 Hanes, 1783 Hanesz, 1820 Hanez, 1830 Hanesz, 1850 Hanes)

Jergaly (1652 Pawlowa undterthail, 1698 Gergel, 1710 Gergalo, 1722 Jergallo, 1756 Görgal, 1783 Jergal, 1820 Gergal, 1850 Jergallo)

Mistrik (1652 Corritniza Undt : thail, 1702 Mistrik, 1710 Mistrik, 1810 Misztrik, 1850 Mistrik)

Mišúty (1652 Corritniza : Ober : thail, 1704 Missút, 1710 Mischut, 1727 Missuth, 1783 Misut, 1810 Mischut, 1840 Misschuth, 1850 Mišuth)

Motyčky (1652 An dem Thaich, 1694 Jezero, 1698 Moticzko, 1710 Motitschka oder dem See, 1720 Motiesko, 1756 Moticska, 1783 Motiesko)

Môce (1652 Pawlowa Oberthail, 1695 Mwocz, 1710 Muotz, 1720 Mócz, 1756 Moczo, 1783 Moczo, 1810 Muocz, 1850 Muoc)

Sliachany (1652 Kýptowa, 1695 carbonaria Szlieczan, 1710 Szliatsan, 1757 Slacsan., 1783 Slatcsan, 1810 Szliacsan, 1830 Szliaczan, 1850 Sliachan)

Štubne (1652 Ober dem Thaich, 1697 Carbonaria Stubna, 1710 Stubna, 1722 Stubno, 1756 Stubna, 1830 Stubno)

PRÍLOHA 2: Sídla, ktorých vlastné mená sa nezmenili (uvádzame varianty zápisov):

Bukovec (1677 Bukovecz, 1710 Bukovetz, 1720 Bukovecz, 1783 Bukovetz, 1810 Bukovecz, 1850 Bukowec)

Bully (1697 Bullau Carbon., 1698 Bulla, 1710 Bulla, 1727 Bullo, 1756 Bulo, 1783 Bulló, 1810 Bula, 1830 Bullo)

Dolný Jelenec (1652 Unter Jellenez, 1703 Inferiori Jelenecz, 1710 Unter Jelenetz, 1724 Jelenecz Infer., 1756 Jelenecz, 1764 Jelenecz inferior, 1783 Inferius Gelenecz, 1810 Inferior Jelenecz, 1850 Jelenec infer.)

Horný Jelenec (1652 Ober Jellenez, 1700 Supiore Jelenecz, 1710 Jelenska, 1755 Jelenecz Superiore, 1756 Jelenska, 1759 Jelenecz Superiore, 1783 Superius Gelenecz, 1810 Superior Jelenecz, 1850 Jelenec super.)

Polianka (1804 Bulo seu Polanka, 1806 Polanka, 1850 Polanka)

Prašnica (1652 Praschniza, 1677 Prassnicze, 1710 Prashnitz, 1721 Praschnicza, 1756 Prassnica, 1783 Prasnicza, 1820 Praschnicza, 1850 Prašnica)

Rybie (1652 Ribuo, 1674 Rýbe, 1678 Rýbi, 1696 Ribe, 1700 Ribie, 1710 Ribo, 1720 Ribbo, 1756 Ribo, 1810 Ribbo)

Dolná Turecká (1652 Thurezga, 1694 inferiore Tureczka, 1704 Inferiore Tureczka, 1710 Turetzka, 1747 Turecka Inferiore, 1783 Inferior Tureczka, 1810 Tureczka, 1820 Turecska, 1850 Turecka infer.)

Horná Turecká (1703 Thurecka Supiori, 1704 Superiore Tureczka, 1720 Turecka Superior, 1783 Superior Tureczka, 1810 Tureczka, 1820 Turecska, 1850 Turecka super.)

Valentová (1715 Valentovo, 1728 Valentova, 1840 Valentovo, 1850 Valentowa)

PRÍLOHA 3: Názvy sídel, ktoré zanikli:

Bachlačka (1761 Bahlacska, 1783 Bachlacska, 1804 Ribbo cum Bachlaska, 1813 Valentova et Bachlacska, 1827 Bachlacska, 1829 Ribbó cum Bachlatska)

Dúvodné (1702 Towodni, 1704 Duowodnich, 1710 Duowodny, 1713 Duovodne, 1732 Duvodno, 1756 Duvodni, 1768 Mrkwa, 1781 Mrqva, 1782 a 1786 Mrqua, 1783 Duvodni, 1820 Duvodno, 1850 Duwodno)

Haliar (1652 Helliar)

Močiar (1780 Mocsar, 1820 Mocsar, 1830 Moczar, 1850 Močar)

LEXIKA SLOVENSKEJ ONYMIE

**Zborník materiálov zo 17. slovenskej onomastickej konferencie
Trnava 12. – 14. 9. 2007**

Zostavili J. Hladký a I. Valentová

Návrh obálky Tibor Seman
Zodpovedný redaktor Emil Borčín
Technický redaktor Mgr. Vladimír Radik

Prvé vydanie. Vydala a vytlačila VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie
vied, v Bratislave roku 2010 ako svoju 3811. publikáciu z tlačových podkladov
Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV. Strán 442.

ISBN 978-80-224-1126-4